

klauzura Bc. text
květen 2019

Když Praha za noci zazáří neonem

O Praze zářící neonem kdysi zpíval Waldemar Matuška v komedii Světáci. Divákům se přitom nabízely záběry noční metropole s reklamami, u nichž mnohdy vinou špatné údržby některá písmena nesvítila. Vznikaly tak úsměvné novotvary, jako třeba potraviny nebo Maso z lenina.

Zrod neonů souvisí s vpádem elektrického světla do ulic. V Praze se nejprve v roce 1881 rozsvítily Křížikovy obloukové lampy v Hyberské ulici a u Prašné brány na počest návštěvy korunního prince Rudolfa. O rok později obloukovkám začaly konkurovat žárovky a od 90. let 19. století se jejich bílé i barevné pásy využívaly i v reklamě a na fasádách domů při slavnostních příležitostech.

Po první světové válce přichází éra neonů. Podstatou neonového světla je elektrický výboj z plynu, jímž je naplněna skleněná trubice. Vzácné plyny jsou totiž výborní vodiči elektrického proudu. Výroba z helia, kryptonu nebo xenonu byla však velmi drahá, a tak se začal využívat především neon. Vzácný plyn, jehož latinské označení neonum znamená nový, dal tak název celému systému moderního osvětlování.

Výhodou výbojek oproti žárovkám byla jejich nízká spotřeba energie a nižší náklady na údržbu. Životnost trubic plněných neonem byla asi deset tisíc hodin.

A jak se dosáhlo různé barevnosti světla? Barvu ovlivňoval výběr použitého plynu. Trubice plněné neonem zářily jasně červeně. Modrý odstín měly ty plněné směsí neonu, argonu a rtuťovými parami, žlutý zařídilo helium. Barvu ovlivňovaly i takzvané iluminátory – barvy, jimiž byly potírány trubice na vnitřní straně.

Výroba neonových trubic vyžadovala nejen zručnost sklářů, kteří je museli ohýbat do požadovaných tvarů, ale i odbornou elektroinstalaci.

Za první republiky se výrobou neonových reklam zabývala celá řada firem. Mezi nimi vynikala kolínská společnost Reklamon. Vyráběla a dodávala veškeré druhy světelných reklam nejen pro Čechy, ale vyvážela je také do Itálie, Jugoslávie, Rumunska, Indie i Číny. Neony se u nás během 20. let tak rozšířily, že se bezy začalo volat po jejich regulaci.

(Podle B. Kovaříkové)

Katedra bohemistiky PF UJEP

KLAUZURNÍ PRÁCE Z ČESKÉHO JAZYKA

Bakalářské studijní programy – Český jazyk a literatura

Český jazyk a literatura (jednooborové studium)

Český jazyk a literatura (dvouoborové studium)

Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Datum: **14. kveten 2019**

Jméno a příjmení: .....

Aprobace: .....

Identifikační číslo: .....

Disciplína	Počet bodů
Stylistika	
Syntax	
Morfologie	
Lexikologie a tvoření slov	
Fonetika a pravopis	
CELKEM	

Celkové hodnocení:

A

B

C

D

STYLISTIKA

1. a) Do kterého funkčního stylu patří tento text?

b) O který slohový útvar se jedná?

c) Které slohové postupy jsou v textu dominantní?

2. a) Jak je text členěn z hlediska horizontálního?

b) Které prostředky vertikálního členění a s jakou funkcí se v textu uplatňují?

prostředky

jejich funkce

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Vypište z textu univerbizáty a určete jejich stylovou příznakovost.

univerbizát

stylový příznak

.....

.....

.....

.....

4. K následujícím výrazům z textu přiřaďte jejich adekvátní slohový příznak. Vybírejte přitom ze škály – prostředek slohově neutrální, knižní, hovorový, expresivní.

vpád .....

éra .....

SYNTAX

1. **Znázorněte stavbu následujícího souvětí** náležitým plošným schématem, v kterém budou údaje o jednotlivých větách (způsob připojení, větněčlenská funkce, sémantický vztah).

Protože ve spolku byli vlivní členové, podařilo se jim získat na svou stranu císaře Františka Josefa, který tady právě byl na manévrech, a ten podpořil myšlenku, že bohatá společnost, která má velké doly v mostecké pánvi, může pro železnici postavit složitý a drahý most.

2. **Stanovte funkci jediné otázky ve výchozím textu.** Jak se jí říká?

3. **Zapište gramatický a sémantický vzorec** těchto vět:

a) *Výroba neonových trubic vyžadovala nejen zručnost sklářů, ale i odbornou elektro-instalaci.*

GVV:

SVV:

b) *Za první republiky se výrobou neonových reklam zabývala celá řada firem.*

GVV:

SVV:

c) *Barvu ovlivňoval výběr použitého plynu.*

GVV:

SVV:

4. Vypište z výchozího textu **větný celek obsahující vysvětlovací přístavek** a podtrhněte ho.

5. **Proveďte syntaktickou analýzu následující věty jednoduché** a její stavbu znázorněte náležitým plošným schématem (s údaji o každém větném členu a skladebních vztazích gramatických a sémantických).

Oproti žárovkám byla výhodou nových výbojek jejich nízká spotřeba elektrické energie a nižší náklady na jejich údržbu.

MORFOLOGIE

1. **Určete slovní druh:**
  - a) *vinou* (2. řádek perexu) .....
  - b) *tisíc* .....
  - c) *zařídilo* .....
  - d) *jimiž* .....
  - e) *během* (poslední řádek perexu) .....
2. **Určete vzor níže uvedených jmen:**
  - a) *Waldemar* .....
  - b) *životnost* .....
  - c) *helium* .....
  - d) *neon* .....
  - e) *energie* .....
3. **Utvořte:**
  - a) přechodník přítomný pro maskul. sg.
slovesa *zářit* .....
  - b) přechodník minulý pro neutrum sg.
slovesa *dosáhnout* .....
  - c) imperativ pro 1. osobu pl.
slovesa *zařídít* .....
4. **Napište latinský ekvivalent:**
  - a) spojka .....
  - b) 3. stupeň přídavných jmen .....
5. **Uved'te:**
  - a) příčestí trpné pro maskulinum sg.
infinitivu *rozsvítit* .....
  - b) 3. os. j. č. (maskul.) oznam. zp. min. času
rodu činného *ohýbat* .....
6. **Napište:**
  - a) instr. plurálu substantiva *iluminátor* .....
  - b) nominativ plurálu (maskulinum životné)
adjektiva *vzácný* .....
  - c) genitiv pl. substantiva *trubice* .....

LEXIKOLOGIE A TVOŘENÍ SLOV

1. K následujícím slovům uveďte jejich příslušné slovtvorné charakteristiky.

	<i>údržba</i>	<i>divák</i>
motivující slovo	.....	.....
slovtvorný základ	.....	.....
slovtvorný formant	.....	.....
hlásková alternace	.....	.....
slovtvorná kategorie	.....	.....
onomaziologickorelační typ *	.....	.....

(*zde vybírejte ze škály mutace, modifikace, transpozice)

2. Vypište z textu:

- a) antroponymum
- b) chrématonyma (2)
- c) domácí substantivní apelativní kompozitum
- d) cizí substantivní apelativní kompozitum
- e) apelativní sousloví (sdružené pojmenování)

3. K následujícím slovům cizího původu z textu uveďte jejich domácí jednoslovný ekvivalent v podobě jednoslovného nebo víceslovného pojmenování.

metropole .....

éra .....

FONETIKA A PRAVOPIS

1. a) Proved'te fonetickou transkripci (česká fonetická transkripce).

Pitný režim je při hubnutí velmi důležitý. Pokud organismus netrpí dehydratací, potom není nucen zbytečně zadržovat vodu. Lidé pak nejsou nateklí a vypadají zdravěji, než když pijí málo a jejich tělo má potřebu vytvářet si rezervy. Výborná je v tomto směru čistá voda, prospěšné jsou však i další nápoje, které krom hydratace podporují zrychlení metabolismu.

b) Vypište z výpovědi všechny příklonky.

c) Vypište z výpovědi všechna slova, v jejichž slabičné stavbě je nukleem slabikotvorný konsonant.

d) Vytvořte doplňovací otázku k předchozí výpovědi a zaznamenejte graficky její koncovou kadenci.

2. Uved'te signály, které vymezují hranice:

- a) výpovědi .....
- b) promluvového úseku .....
- c) taktu .....

3. Doplňte definici fonetického pojmu **hláska**: Hláska je vymezena .....

.....

4. Uveďte 2 příklady **alveolárních konsonantů**:

5. Uveďte příklady **kvalitativních alternací** (k nimž dochází při deklinaci a derivaci slov):

a) **samohlásková alternace** (2 příklady):

b) **souhlásková alternace** (2 příklady):

6. **Opravte chyby** v následujícím textu:

Když shlédla od psacího stolu, zůstala jako přibitá. Pavel K. byl obviněn s korupčního jednání. Nově otevřená prodejna z bycikli se nachází naproti Obchodnímu domu. Řekneme si vše rači soukromně. Mezi pěnkvama a kosi jsme zahlédli i luňáka, jehož hlavními hnízdnyy oblastny je Jižní Morava. Na Staroměsckém Náměstí se scházeli davy lidí k předvánočním nákupům. Ty houpací koně se nám líbili. Ledoborce brázdily Severní moře. Ve volném čase rád zlézá Krkonoše. Dnové se krátily. Porozumněla nám až, když jsem řeč zpomalily. Jaké dávaš spropitné v restauraci U tří koček?? Ředitele jsme spravili o všech výsledcích matematické olimpiády v českém jazyce. Kdo se pyšnil stříbrnými medajlemi z poslední olympiády? Ivanovo román strhli ve dvouh recenzích. Měl splihlé vlasy. Co se shnilými jablky? Zpočítej všechny příklady z fyziky, Pokaždé, když přišel, halasně pozdravil.

Pancéřové dveře bungrů se vyráběly v různých velikostech s ocelí; v době míru je zajišťovaly zástrčkou a vysacím zámkem. Pokud se začnou spěčovat jeho poslušnosti skrotí je násilím. Spitihněv byl po svém 3 triumfu v anketě o nejlepšího sportovce královéhradeckého kraje trochu naměko. Někdo si zřejmě myslí, že zřízením nějaké jiné služby vzniká nárok spupnému a zpovikanému člověku, řekl nemenovaný politik. Nejznámější český cirkus rozložil své šapitó v Pražské Krči.